

УДК 336.15

ДОТАЦІЇ МІСЦЕВИМ БЮДЖЕТАМ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОГО ВИРІВНЮВАННЯ**Боголіб Т.М.**

У статті досліджено дотації місцевим бюджетам як інструмент фінансового вирівнювання, розкрито значення дотацій для забезпечення життєдіяльності територіальних громад, обґрунтовано поняття базова та реверсна дотація.

Метою написання статті є розробка теоретико-методологічних підходів до проблеми дотацій як інструменту фінансового вирівнювання.

Об'єктом дослідження виступає дотація як інструмент фінансового вирівнювання.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні засади формування поняття дотація.

Методи дослідження. Теоретичні основи поняття дотацій як інструменту фінансового вирівнювання досліджено за допомогою діалектичного методу, узагальнення та наукової абстракції. Використовувалися також системний, структурно-функціональний та факторний аналіз, статистичний метод.

Результати дослідження. Досліджено нову парадигму щодо дотацій як інструменту фінансового вирівнювання, обґрунтовано поняття реверсної дотації, показано роль базової і реверсної дотацій у системі міжбюджетних відносин в умовах децентралізації органів місцевого самоврядування. Запропоновано модель реверсної дотації для високорозвинутих регіонів України.

Пропозиції. Доведено, що в умовах децентралізації органів місцевого самоврядування потребує удосконалення методологія розрахунку рівня дотацій для високо розвинутих регіонів України: рівень податкоспроможності, фактичні доходи місцевих бюджетів, видаткові потреби, соціальна спроможність територіальної громади, що забезпечить об'єктивність дотацій.

Ключові слова: дотація, інструмент вирівнювання, базова дотація, реверсна дотація, міжбюджетні трансферти, територіальні громади, податкоспроможність, фактичні доходи.

ДОТАЦИИ МЕСТНЫМ БЮДЖЕТАМ КАК ИНСТРУМЕНТ ФИНАНСОВОГО ВЫРАВНИВАНИЯ**Боголиб Т.М.**

В статье исследовано дотации местным бюджетам как инструмент финансового выравнивания, раскрыто значение дотаций для обеспечения жизнедеятельности территориальных общин, обосновано понятия базовая и реверсная дотации.

Целью написания статьи является разработка теоретико-методологических подходов к проблеме дотации как инструмента финансового выравнивания.

Объектом исследования выступает дотация как инструмент финансового выравнивания.

Предметом исследования являются теоретические и практические основы формирования понятия дотация.

Методы исследования. Теоретические основы понятие дотаций как инструмента финансового выравнивания исследованы с помощью диалектического метода, обобщения и научной абстракции. Использовались также системный, структурно-функциональный и факторный анализ, статистический метод.

Результаты исследования. Исследовано новую парадигму относительно дотации как инструмента финансового выравнивания, обосновано понятие реверсной дотации, показана роль базовой и реверсной дотаций в системе межбюджетных отношений в условиях децентрализации органов местного самоуправления. Предложена модель реверсной дотации для высокоразвитых регионов Украины.

Предложения. Доказано, что в условиях децентрализации органов местного самоуправления требует совершенствования методология расчета уровня дотаций для высокоразвитых регионов Украины: уровень налогоспособности, фактические доходы местных бюджетов, расходные потребности, социальная способность территориальной общины, что обеспечит объективность дотаций.

Ключевые слова: дотация, инструмент выравнивания, базовая дотация, реверсная дотация, межбюджетные трансферты, территориальные общины, налогоспособность, фактические доходы.

SUBSIDIES TO LOCAL BUDGETS AS AN INSTRUMENT OF FINANCIAL EQUALISATION**Bogolib T.M.**

In the article, the subsidies to local budgets as an instrument of financial equalisation, reveal the importance of subsidies to support the vital functions of territorial communities, the notion of reverse subsidy.

The goal of the article is development of theoretical and methodological approaches to the problem of subsidies as an instrument of financial equalisation.

The object of research is the grant-in-aid as an instrument of financial equalisation.

The subject of research are theoretical and practical bases of formation concepts of the grant.

Research methods. Theoretical foundations of the concept of subsidies as an instrument of fiscal equalization has been studied by means of the dialectical method, generalizations and scientific abstraction. We also used systemic, structural-functional and factor analysis, a statistical method.

The results of the study. Investigated a new paradigm regarding subsidies as an instrument of fiscal equalization, the notion of reverse subsidies, the reverse shows the role of subsidies in the system of inter-

budgetary relations in the conditions of decentralization of local governments. The proposed model of reverse subsidies to highly developed regions of Ukraine.

Suggestions. It is proved that in conditions of decentralization of local governments requires improved methodology for calculating the level of subsidies for highly developed regions of Ukraine: the level of analogical, the actual revenues of local budgets, the expenditure needs and social ability of the territorial community, which will ensure the objectivity of subsidies.

Keywords: *subsidy, alignment tool, basic grant, reverse the grant-in-aid, intergovernmental grants, territorial communities, algoplast, actual income.*

Актуальність проблеми. В сучасних умовах пріоритетним напрямком розвитку бюджетної системи України є розвиток її інструментів. Ухвалення у 2001 році Бюджетного Кодексу забезпечило розвиток прогресивних підходів до організації бюджетного процесу та розвитку міжбюджетних відносин в тому числі і дотацій як інструменту фінансового вирівнювання. Бюджетний Кодекс забезпечив правові основи розвитку інститутів та інструментів вітчизняної бюджетної системи. Важливе значення Бюджетний Кодекс має для розвитку місцевих бюджетів, зміцнення бюджетної системи органів місцевого самоврядування. Важливими є зміни до Бюджетного Кодексу 2010 та 2014 років [2]. Ці зміни є кроком, щодо запровадження нових фінансових інструментів та ефективного розвитку фінансової системи України. В нових умовах нового значення та нових підходів набуває поняття дотації як інструменту фінансового вирівнювання. В умовах децентралізації органів місцевого самоврядування важливим є визначення оптимального розподілу податкових джерел між видами бюджетів та їх спрямування до доходів місцевого бюджету, визначення обсягів дотацій. В умовах структурних реформ застосовуються нові підходи до фінансового вирівнювання. Першочергового вирішення вимагають питання щодо упорядкування дохідних та видаткових повноважень органів місцевого самоврядування з метою забезпечення збалансування доходів і видатків місцевих бюджетів, стабілізації бюджетної системи, що сприятиме сталому економічному розвитку України.

Ступінь дослідження проблеми. Значну увагу зарубіжних науковців приділено проблематиці фінансового вирівнювання в рамках теорій: суспільного вибору – Дж. Б'юкенен, Ч. Т'єбу, суспільних фінансів – В. Уотс, Р. Масгрейв, П. Мієшковскі, суспільних видатків, Г. Самуельсон. Сучасні наукові розробки стосуються досліджень теорії фіскального федералізму, фіскальної децентралізації, окремих видів фінансового вирівнювання – Е. Ахмад, Р. Берд, Р. Бодвей, Дж. Боекс, Р. Бол, А. Бретон, Б. Далбі, М. Сمارт, Х. Ціммерманн, А. Шах.

Серед вітчизняних науковців слід відзначити праці з теорії державних фінансів – Д. Василика, В. Опаріна, місцевих фінансів – Т. Боголіб, В. Кравченко, О. Кириленко, І. Луїної.

Разом з тим в умовах змін бюджетного законодавства, адміністративно-територіальної реформи виникає потреба наукового обґрунтування ефективних інструментів фінансового вирівнювання.

Виклад основного матеріалу. Бюджетний Кодекс України стаття 96 визначає види міжбюджетних трансфертів; а саме: базову дотацію, реверсну дотацію, стабілізаційну дотацію; субвенцію; кошти, що передаються до державного бюджету та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів [2].

Ми проаналізуємо базову дотацію та реверсну дотацію як інструмент фінансового вирівнювання.

Базова дотація вирівнювання є одним з видів міжбюджетних трансфертів, зрозумілості, прозорості, неупередженості бюджетних процедур, підтримки фіскальної ініціативи органів місцевого самоврядування [1].

Становлення системи фінансового вирівнювання в Україні та удосконалення її складових та елементів відбувалося відповідно до розвитку інституту місцевого самоврядування, системи місцевих органів виконавчої влади, правового врегулювання проблем щодо розподілу видаткових та дохідних повноважень між рівнями державного управління, використання інструментів фінансового вирівнювання (трансфертів вирівнювання, формули розподілу обсягу трансфертів вирівнювання, доходів та видатків місцевих бюджетів).

Важливим є реформування системи міжбюджетних відносин, яке бере свій початок у грудні 2014 року, коли до Бюджетного Кодексу України було внесено рід змін, які спрямовані на:

1. Забезпечення бюджетної автономії і фінансової самостійності місцевих бюджетів.

Місцеві бюджети можуть самі розпочати формування своїх бюджетів, не очікуючи показників державного бюджету, маючи достатню стабільну дохідну базу місцевих бюджетів, а також прогнозні показники дотації та субвенції, які будуть надаватися із державного бюджету, місцеві бюджети можуть формуватися без втручання держави.

Якщо при прийнятті державного бюджету будуть суттєво змінені базові показники, місцеві бюджети будуть проводити корекцію своїх бюджетів.

2. Стимулювання громад до об'єднання і формування здатних територіальних громад.

Реформа міжбюджетних відносин має забезпечити дворівневу систему міжбюджетних відносин: «Перший рівень – це області, другий рівень – це міста обласного значення, райони, об'єднання громади».

3. Закріплення за місцевими бюджетами стабільних джерел доходів і розширення дохідної бази місцевих бюджетів.

Місцеві громади отримали право встановлювати і забезпечувати збір податків на нерухомість, нерухоме майно.

4. Децентралізація витратних повноважень і чіткий розподіл компетенції згідно принципу субсидіарності.

5. Запровадження нових видів трансфертів і посилення відповідальності профільних міністерств за реалізацію державної політики у відповідних галузях.

6. Визначення нового механізму бюджетного регулювання і вирівнювання [6].

Система вирівнювання має три групи. Категорія 1 – це ті, в кого на сьогодні індекс здатності, тобто об'єм надходжень на 1 мешканця, в середньому по Україні більший 1. Це в основному великі міста, великі суб'єкти – 6 обласних бюджетів, 70 міст обласного значення, 26 районних бюджетів. Таким чином, буде проведена реверсна дотація, тобто вилучення зайвих коштів, які є в таких бюджетах, але тільки на 50%, а не на 100%, як раніше [3].

Для категорії від 0,9 до 1,1 – нічого не змінилося. Для них дотація базова вирівнювання рівняється дотації вирівнювання, як було раніше. Для третьої категорії – це 3 обласні бюджети, 39 міст обласного значення і 25 районних бюджети – ресурс складає 80% [10].

Відповідно до статті 2 Бюджетного Кодексу України дотація (від лат. *dotatio* – дар, пожертва) – доплати з державного бюджету задля збалансування бюджетів нижчих рівнів; різновид субсидії. Дотація – це безвідплатна, безповоротна допомога з бюджету вищого рівня бюджету нижчому, яка не має цільового характеру та надається у випадку перевищення видатків над доходами [2].

У бюджетній діяльності застосовується базова дотація, що являє собою міжбюджетний трансферт на вирівнювання доходної спроможності бюджету, який його отримує. Надається на безоплатній і безповоротній основі без встановлення напрямів і умов їх використання.

Дотація являється головним інструментом фінансового вирівнювання. Базова дотація – міжбюджетний трансферт на вирівнювання доходної спроможності бюджету, який його отримує. Базова дотація є міжбюджетним трансфертом, який зазвичай вважають коштами, що безоплатно передаються з одного бюджету до іншого.

В державному бюджеті можуть передбачатися такі міжбюджетні трансферти місцевим бюджетам: базова дотація обласним бюджетам, бюджету міста Київ, районним бюджетам та бюджетам міст обласного значення. Базова дотація розподіляється на основі формули вирівнювання, яка враховує податковий потенціал громад та використовується з метою зближення фінансових можливостей територіальних колективів [4]. Обсяг базової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам, або коштів, що передаються до державного бюджету з місцевих, визначається як різниця між розрахунковим показником обсягу видатків, прогнозним показником обсягу доходів (кошика доходів), що акумулюються на адміністративно-територіальній одиниці, помножена на коефіцієнт вирівнювання. Базова дотація не має цільового призначення та використовується в бюджеті нижчого рівня для збалансування доходів і видатків. Міські (міста Києва, міст обласного значення) й районні ради можуть передбачати у відповідних бюджетах базові дотації бюджетам районів у містах, бюджетам сіл, селищ, міст районного значення та їх об'єднань, а також кошти, що передаються з цих бюджетів.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2015 року №1132 «Про затвердження Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів визначено порядок перерахування міжбюджетних трансфертів», 23 січня 2015 року ця Постанова набула нової редакції. У Постанові визначено механізм перерахування міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам (базова дотація, субвенції, стабілізаційна дотація та додаткові дотації), реверсної дотації та міжбюджетних трансфертів між місцевими бюджетами [9].

Реверсна дотація – це кошти, що передаються до державного бюджету місцевим бюджетам для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій. Базова дотація – це трансферт, що надається з державного бюджету місцевим бюджетам для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій.

Додаткова дотація надається на компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів, внаслідок надання пільг встановлених державною [9].

Види дотацій визначено змінами внесеними до редакції Бюджетного Кодексу з 1 січня 2015 року [2].

До 31 грудня 2014 року діяла дотація вирівнювання, а з 1 січня 2015 року – базова дотація, до 31 грудня 2014 року визначалися кошти, що передаються до державного та місцевих бюджетів з інших бюджетів, з 1 січня 2015 року – реверсна дотація, інші положення, щодо дотацій практично не змінилися.

Новим моментом є те, що базова дотація міст районного значення, селищним, сільським бюджетам надається лише у разі їх об'єднання та створення об'єднаних територіальних громад.

Важливою є розробка та затвердження плану заходів щодо наповнення місцевих бюджетів, вишування додаткових джерел надходжень до бюджетів, у тому числі за рахунок деталізації економіки (не менш як 25 доходів загального фонду), дотриманням жорсткого режиму економії бюджетних коштів (не менш як 15 обсягу видатків на бюджетну сферу) та посилення фінансово-бюджетної дисципліни [3].

Дотації в умовах децентралізації органів місцевого самоврядування являються одним із головних інструментів фінансового вирівнювання, різновидом міжбюджетних трансфертів. Фінансові ресурси територіальних громад формуються відповідно до змін до Податкового та Бюджетного Кодексів, інших законодавчих актів, які стосуються місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин.

Відповідно до змін до Бюджетного та Податкового Кодексу систему балансування замінено на систему бюджетного вирівнювання, яка передбачає горизонтальне вирівнювання податкоспроможності територій у залежності від рівня надходжень на одного мешканця [2; 8].

При цьому, вирівнювання для бюджетів міст, районів і обласних бюджетів здійснюється тільки за податком на доходи фізичних осіб.

За іншими платежами вирівнювання не здійснюється, їх надходження в повному обсязі залишаються у розпорядженні місцевих органів влади.

Механізм вирівнювання передбачає, що місцеві бюджети з рівнем надходжень нижче 0,9 середнього показника по Україні отримують базову дотацію (80% суми, необхідної для досягнення показника 0,9) для підвищення рівня їх забезпеченості [10].

Для бюджетів із значним рівнем надходжень на одного мешканця передбачена реверсна дотація до державного бюджету в об'ємі 50% перевищення рівня податкоспроможності 1,1 до середнього значення по Україні. Для розрахунку об'єму реверсної дотації на 2015 рік використовувалися дані кількості населення станом на 01.01.2014 і фактичні надходження податку на доходи фізичних осіб за 2013 рік, при розрахунку об'єму реверсної дотації на 2016 рік використовувалися дані кількості населення станом на 01.01.2015 і фактичні надходження податку на доходи фізичних осіб за 2014 рік. Враховуючи рівень інфляції 2014-2015 років, рівень девальвації гривні і зростання рівня безробіття 2014 і 2015 роках, можна однозначно зазначити, що обсяги реверсної дотації визначено не об'єктивно [5].

Наведемо приклад розрахунку обсягу реверсної дотації в м. Краматорськ Донецької обл.

Чисельність населення складає 196,2 тис. осіб; надходження податку на доходи фізичних осіб у 2013 році склали – 304349,6 тис. грн.; 60% від яких складає 182609,7 тис. грн.

Середній рівень надходжень податку на доходи фізичних осіб на 1 мешканця складають 930,5 грн. Реверсна дотація складає 182609,7 грн.

Реверсна дотація для бюджетів міст і районів передбачає, коли надходження ПДФО на 1 жителя міста складають більше 885,3 грн. надходжень ПДФО на 1 мешканця з урахуванням індексу податкоспроможності (804,4 грн. x 1,1) [7].

Індекс податкоспроможності на 1 мешканця Краматорська від середнього по Україні складає 1,156, який розрахований як відношення середнього рівня надходжень ПДФО на 1 жителя Краматорська до середнього рівня надходжень на 1 мешканця по Україні (930,5/804,8 грн.).

У результаті чого для міста Краматорська передбачена реверсна дотація (індекс податкоспроможності 1,156 > 1,1) і загальний об'єм її складає 4445,4 тис. грн. (930,5 – 804,8 x 1,1) x 0,5 x 196242)) [7].

Система вирівнювання податкоспроможності є більш прогресивною чим система балансування і має за мету здатність зацікавленості місцевих органів влади залучати додаткові надходження і розширювати наявну базу оподаткування.

Постановою від 25 лютого 2015 року №68 Кабінет міністрів визначив Порядок перерахувань міжбюджетних трансфертів місцевим бюджетам населених пунктів Донецької та Луганської областей, які розміщені на території проведення АТО. Мається на увазі такі перерахування із державного бюджету місцевим бюджетам як базова дотація, додаткові дотації, субвенції, реверсні дотації.

Державна казначейська служба України здійснює облік об'єму реверсної дотації, не перерахованої до державного бюджету із місцевих бюджетів на тимчасово неконтрольованій території. При цьому перерахунок реверсної дотації із обласних бюджетів Донецької і Луганської областей у державному бюджеті у період проведення АТО державною казначейською службою України не здійснюється [1].

Про об'єми перерахованих коштів і недотриманої реверсної дотації у розрізі місцевих бюджетів в населених пунктах на тимчасово неконтрольованій території державна казначейська служба України щодавно станом на 1 число кожного місяця звітується перед міністерством фінансів України.

Додаток №6 Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» визначає міжбюджетні трансферти територіальним громадам, в тому числі обсяги базової та реверсної дотацій. Обсяг базової дотації адміністративно-територіальним громадам складає 4840266,7 тис. грн., обсяг реверсної дотації складає 3114876,5 тис. грн. [5].

Аналіз показав, що обласні бюджети Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Київської, Полтавської, Харківської областей та м. Київ не мають базової дотації. Проте, для Дніпропетровської обл., обсяг реверсної дотації складає 392048,9 тис. грн., для Донецької обл. обсяг реверсної дотації складає 65816 тис. грн., для Запорізької обл. обсяг реверсної дотації складає 40872,9 тис. грн., для Київської обл. обсяг реверсної дотації складає 45023,7 тис. грн., для Полтавської обл., обсяг реверсної дотації складає 19351,8 тис. грн., для Харківської обл. обсяг реверсної дотації складає 12237,0 тис. грн. Місто Київ не має реверсної дотації [5].

Базова дотація не передбачена високорозвинутих територіальним громадам, наприклад Бориспільському р-н Київської обл. в той же час передбачена реверсна дотація 35633,1 тис. грн., Вишгородському р-ну Київської обл. базова дотація не передбачена, а реверсна визначена в обсязі 18203,2 тис. грн., місто Іллічівськ базова дотація не передбачена, реверсна дотація складає 22764,2 тис. грн., місто Ірпінь Київської області базова дотація не передбачена, реверсна дотація складає 12616,2 тис. грн.

Області, які є депресивними, мають вагомні показники базової дотації:

1. Вінницька – 46095,6 тис. грн.
2. Волинська – 69437,7 тис. грн.
3. Житомирська – 39994,7 тис. грн.
4. Закарпатська – 99510,7 тис. грн.
5. Івано-Франківська – 101005,0 тис. грн.
6. Кіровоградська – 23950,4 тис. грн.

7. Луганська – 15132,0 тис. грн.
8. Львівська – 15859,0 тис. грн.
9. Миколаївська – 34823,3 тис. грн.
10. Одеська – 13012,0 тис. грн.
11. Сумська – 13019,5 тис. грн.
12. Рівненська – 58492,3 тис. грн.
13. Тернопільська – 54096,9 тис. грн.
14. Херсонська – 61244,4 тис. грн.
15. Хмельницька – 45044,5 тис. грн.
16. Черкаська – 26135,9 тис. грн.
17. Чернівецька – 77942,7 тис. грн.
18. Чернігівська – 31854,2 тис. грн. [5].

Аналіз показав, що найбільший потенціал податкоспроможності мають Дніпропетровська, Донецька, Київська, Запорізька, Полтавська, Харківська області, вони найбільш передають коштів до державного бюджету у вигляді реверсної дотації, найнижчий потенціал податкоспроможності мають Івано-Франківська область, Закарпатська, Чернівецька області. Взагалі враховуючи, що ці три області є прикордонними є незрозумілим чому вони мають малопотужний потенціал податкоспроможності.

Висновки. Аналіз показників базової та реверсної дотацій показав, що в умовах децентралізації органів місцевого самоврядування успішно зможуть розвиватися лише високо розвинуті регіони – 6 областей і місто Київ, депресивні регіони і середньорозвинуті регіони систематично потребуватимуть базової дотації із державного бюджету. За даних умов важливою є фіскальна конкуренція муніципалітетів як об'єктивного вияву їх фінансової автономії та фіскальної рівності адміністративно-територіальних одиниць як необхідної умови можливості надання органами місцевого самоврядування місцевих суспільних послуг, визначених конституційними нормами. З погляду суспільних фінансів дотації місцевим бюджетам являються інструментом фінансового вирівнювання, особливо після запровадження реверсної та стабілізаційної дотації, вони спрямовані на забезпечення відповідності рівня оподаткування рівнем забезпеченості місцевими суспільними благами; суспільних видатків – реалізації принципів справедливого розподілу суспільних благ з метою забезпечення суспільного добробуту та оптимальних умов функціонування інститутів державного управління; фіскального федералізму – компенсацій за рахунок базової, реверсної та стабілізаційної дотацій недостатньої фінансової спроможності органів місцевого самоврядування які знаходяться в однакових фіскальних умовах фіскальної децентралізації як необхідної умови ефективної фіскальної децентралізації.

Ми запропонували модель реверсної дотації, яка базується на підвищенні податкоспроможності регіону і збільшенні обсягу його фінансового потенціалу.

Список використаних джерел

1. Боголиб Т.М. Соціально-економічне розв'язання сільських регіонів України в умовах адміністративно-територіальної реформи / Т.М. Боголиб / *Promising problems of economics and management: collection monodrafiya – Monreal, Canada, 2015. – p. 101-108.*
2. Бюджетний Кодекс України – К.: Верховна Рада, 2016 – 134 с.
3. Децентралізація влади. Реформа місцевого самоврядування – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/>.
4. Закон України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80-19>.
5. Закон України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/928-19>.
6. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного Кодексу України» – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/914-19>.
7. Інформація про міський бюджет міста Краматорська – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.krm.gov.ua/news/view/14920>.
8. Податковий Кодекс України – К.: Верховна Рада, 2016 – 376 с.
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2010 року №1132 (у редакції Постанови Кабінету міністрів України від 23 січня 2015 року №12 «Порядок перерахування міжбюджетних трансфертів» – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1132-2010-%D0%BF>.
10. Субвенції: гра за новими правилами – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://buhgalter.com.ua/articles/byudzhetniy-proces/subventsiyi-gra-za-novimi-pravilami/>.

References

1. Bogolub, T.M. (2015). *Socio-economic development of rural areas of Ukraine in the conditions of administrative-territorial reform [Socialno-ekonomicheskoe razvitie selskih regionov Ukrainy v uslovijah administrativno-territorialnoj reformy]. Monreal, Canada (in Ukr.).*
2. *Byudzhetnyj Kodeks Ukrainy [The budget Code of Ukraine], (2016). Kyiv, Verkhovna Rada (in Ukr.).*
3. *Decentralizaciya vlady. Reforma miscevogo samovryaduvannya [The decentralization of power. The reform of local self – government]: <http://decentralization.gov.ua/> (in Ukr.).*

4. *Zakon Ukrainy «Pro Derzhavnyj byudzhet Ukrainy na 2015 rik» [The law of Ukraine «On State budget of Ukraine for 2015»]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80-19> (in Ukr.).*
5. *Zakon Ukrainy «Pro Derzhavnyj byudzhet Ukrainy na 2016 rik» [The law of Ukraine «On State budget of Ukraine for 2016»]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/928-19> (in Ukr.).*
6. *Zakon Ukrainy «Pro vnesennya zmin do Byudzhethnogo Kodeksu Ukrainy» [The law of Ukraine «On amendments to the Budget Code of Ukraine»]: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/914-19> (in Ukr.).*
7. *Informaciya pro miskyj byudzhet mista Kramatorska [Information about the city budget of the city of Kramatorsk]: <http://www.krm.gov.ua/news/view/14920> (in Ukr.).*
8. *Podatkovyj Kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine], (2016). Kyiv, Verkhovna Rada (in Ukr.).*
9. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15 grudnya 2010 roku №1132 (u redakcii Postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 sichnya 2015 roku №12 «Poryadok pereraxuvannya mizhbyudzhethnykh transfertiv» [The resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 15 December 2010 №1132 (in edition resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine from January 23, 2015 №. 12 «The Order of transfer of interbudgetary transfers»): <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1132-2010-%D0%BF> (in Ukr.).*
10. *Subvenciyi: gra za novymy pravylamy [Subventions: playing by the new rules]: <https://buhgalter.com.ua/articles/byudzhetnyy-proces/subvenciyi-gra-za-novimi-pravilami/> (in Ukr.).*

ДАНИ ПРО АВТОРА

Боголіб Тетяна Максимівна, доктор економічних наук, професор, декан фінансово-гуманітарного факультету ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», заслужений працівник народної освіти України

вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав-Хмельницький, Київська обл., Україна.

e-mail: bogolib60@mail.ru

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Боголиб Татьяна Максимовна, доктор экономических наук, профессор, декан финансово-гуманитарного факультета ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий ГПУ имени Григория Сковороды», заслуженный работник народного образования Украины

ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав-Хмельницкий, Киевская обл., Украина

e-mail: bogolib60@mail.ru

DATA ABOUT THE AUTHOR

Bogolib Tetiana Maksymivna, Doctor of Science, Economics, Professor, Dean of Finance and Humanitarian Faculty SHEE «Pereyaslav-Khmelnytskyi SPU after Grygoriy Skovoroda», honored worker of education of Ukraine

Sukhomlynsky Str., 30, Pereyaslav-Khmelnytsky, Kyiv region, 08401, Ukraine

e-mail: bogolib60@mail.ru

УДК 336.6

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ДИНАМІЧНОГО ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

**Кужелєв М.О.,
Житар М.О.**

Предмет роботи – теоретичні аспекти фінансової стійкості страхових компаній в умовах динамічного зовнішнього середовища.

Метою статті є розгляд та обґрунтування теоретичних та методичних аспектів фінансової стійкості страхових компаній в умовах динамічного зовнішнього середовища.

Метод і методологія проведення роботи – використані загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема порівняння, наукової абстракції, індукції та дедукції, аналізу та синтезу.

Результати роботи – з'ясована економічна природа й уточнена сутність поняття «фінансова стійкість страхової компанії»; досліджено значення фінансової стійкості страхових компаній у забезпеченні виконання страховиками суспільно визнаної ролі в економіці; визначені елементи впливу на фінансову стійкість страхових компаній в умовах динамічного зовнішнього середовища; запропоновані етапи стратегічного управління фінансовою стійкістю страхових компаній.

Висновки – стійкість страхових компаній є не лише важливою передумовою їх виживання, але й запорукою успішної реалізації їх місії та стратегічних цілей. Фінансова стійкість страхових компаній є основним фактором, за допомогою якого інститут страхування може повноцінно виконувати свою багатопланову роль та зумовлюється зацікавленістю держави в соціальній стабільності в суспільстві, прагненням страхувальників до швидкої і достатньої нейтралізації наслідків негативних